

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nikolaj Bøgh
Cleophas Svenningsens
Ungdom.

Nogle Optegnelser

om

Cleophas Svenningsens Ungdom,

meddelte af hans Søster Dorothea Stephansen.

Ved

Nicolaj Bøgh.

Særtryk af Personalhistorisk Tidsskrift.

Fjerde Række, III. Bind.

Kjøbenhavn.

Det Hoffensbergske Etabl.

1900.

Manuskriptet til den nedenfor meddelte Skildring er tilfældigvis blevet min Ejendom. Dens Forfatterinde er bekendt som en sjælden udmærket Personlighed. I sine Forældres Hjem i Aalborg lærte hun, da hun var 17 Aar gammel, (hun er født $8\frac{1}{8}$ 1803) den 29aarige Anders Stephansen at kende godt holdt 1822 Bryllup med ham. Han var Skolebestyrer der i Byen, og hun oprettede sammesteds et Pigeinstitut. I Foraaret 1833 brød de imidlertid op fra deres tidligere Virksomhed og grundlagde Opdragelsesanstalten paa Fiurendal (senere Holsteinsminde). Fru Stephansens Forældre fulgte med dertil. Angaaende Ægteparret Stephansens Karakter og Virksomhed henviser jeg til L. Budde: A. og D. St., J. N. Winther: A. St. og hans Hustru (Smaastykker IV, 5.), C. L. Mohr: A. St. og hans folkelige Virksomhed (Hindholt 1871 6. B. Nr. 2 og 9), Chr. Nielsen: A. St. og hans folkelige Virksomhed", Erik Bøgh: „Erindringer fra mine unge Dage“ S. 239—248 og „Illustr. Tid.“ 1899, Nr. 48 og 49.

Hovedpersonen i Fru Stephansens her meddelte Optegnelser er den christianshavnske Borgerdydskoles bekendte Inspektør. Han er bl. A. skildret af Kammerherre, Overformyndet Th. Linde, i Joh. Helms' „Borgerdydskolen paa Christianshavn i dens Barndom og Ungdom“, af Vilh. Bergsøe i hans Bog „De forbistrede Drengene“ og af Otto B. Wroblewski i „Minder fra min Skoletid“ („Vor Ungdom“ 1897). Men disse Skildringer omfatte ikke hans Dreng- og Ungdomsaaar, der — saa vidt jeg veed — ikke før nu i hans Søsters Meddelelser have været kendte af Offentligheden, og som forhaabentlig ville læses med Interesse, da man gennem dem faaer kastet nyt Lys over en interessant Personlighed, hvem Carl Bagger har brugt til Model for den i „Min Broders Levned“ afmalede „langsomt talende, paa det brave Bogstav R snurrende, særdeles koldblodige Jyde Hr. Svendsen med den dybe Bas og med den udmærket kraftfulde Legemsbygning.“

Vore Forældre, der begge vare bondefødte, begge velbegavede, retsindige, og dygtige Mennesker, vare dog i Henseende til Charakter og Sindelag meget forskellige. Min Fader, Christen Svenningsen, yngste Søn af en Gaardmand i Rakkeby ved Hjørring, der foruden ham havde 6—7 Børn, var tidlig udviklet, meget vidt i Skolekundskaber og saa fremmelig i det Hele, at han blev bestemt til at „komme frem ved Pennen“, som det dengang hed, hvorfor han blev sat til at læse med en Embedsmands Børn, medens han tillige begyndte at skrive paa hans Contoir, og saaledes arbejdede han sig frem, indtil han blev Skriver, Forvalter og tilsidst Fuldmægtig hos Borgmesteren i Aalborg.

Manuskriptet til den nedenfor meddelte Skildring er tilfældigvis blevet min Ejendom. Dens Forfatterinde er bekendt som en sjælden udmærket Personlighed. I sine Forældres Hjem i Aalborg lærte hun, da hun var 17 Aar gammel, (hun er født $\frac{21}{6}$ 1803) den 29aarige Anders Stephansen at kende go holdt 1822 Bryllup med ham. Han var Skolebestyrer der i Byen, og hun oprettede sammesteds et Pigeinstitut. I Foraaret 1833 brød de imidlertid op fra deres tidligere Virksomhed og grundlagde Opdragelsesanstalten paa Fiurendal (senere Holsteinsminde). Fru Stephansens Forældre fulgte med dertil. Angaaende Ægteparret Stephansens Karakter og Virksomhed henviser jeg til L. Budde: A. og D. St., J. N. Winther: A. St. og hans Hustru (Smaaestykker IV, 5.), C. L. Mohr: A. St. og hans folkelige Virksomhed (Hindholm" 1871 6. B. Nr. 2 og 9), Chr. Nielsen: A. St. og hans folkelige Virksomhed", Erik Bøgh: „Erindringer fra mine unge Dage“ S. 239—248 og „Illustr. Tid.“ 1899, Nr. 48 og 49.

Hovedpersonen i Fru Stephansens her meddelte Optegnelser er den christianshavnske Borgerdydskoles bekendte Inspektør. Han er bl. A. skildret af Kammerherre, Overformynder Th. Linde, i Joh. Helms' „Borgerdydskolen paa Christianshavn i dens Barndom og Ungdom“, af Vilh. Bergsøe i hans Bog „De forbistrede Drengene“ og af Otto B. Wroblewski i „Minder fra min Skoletid“ („Vor Ungdom“ 1897). Men disse Skildringer omfattede ikke hans Dreng- og Ungdomsaar, der — saa vidt jeg veed — ikke [før nu i hans Søsters Meddelelser have været kendte af Offentligheden, og som forhaabentlig ville læses med Interesse, da man gennem dem faaer kastet nyt Lys over en interessant Personlighed, hvem Carl Bagger har brugt til Model for den i „Min Broders Levned“ afmalede „langsomt talende, paa det brave Bogstav R snurrende, særdeles koldblodige Jyde Hr. Svendsen med den dybe Bas og med den udmærket kraftfulde Legemsbygning.“

Vore Forældre, der begge vare bondefødte, begge velbegavede, retsindige, og dygtige Mennesker, vare dog i Henseende til Charakter og Sindelag meget forskellige. Min Fader, Christen Svenningsen, yngste Søn af en Gaardmand i Rakkeby ved Hjørring, der foruden ham havde 6—7 Børn, var tidlig udviklet, meget vidt i Skolekundskaber og saa fremmelig i det Hele, at han blev bestemt til at „komme frem ved Pennen“, som det dengang hed, hvorfor han blev sat til at læse med en Embedsmands Børn, medens han tillige begyndte at skrive paa hans Contoir, og saaledes arbejdede han sig frem, indtil han blev Skriver, Forvalter og tilsidst Fuldmægtig hos Borgmesteren i Aalborg.

Han tog ingen dansk juridisk Examen og havde ikkun den ufuldkomne Dannelse, som erhvervedes paa den Vei, hvor der idelig kræves Arbeide af den Fremadstræbende, medens han maa ligesom stjele sig til at forøge sine Kundskaber. Hans Dygtighed bestod da især i Regning og Skrivning samt i en stor Flid og Troskab i at passe sine Forretninger. Han havde aldeles ingen Ærgjerrighed, brød sig aldrig om „hvad Folk siger“, førte et tarveligt, stille og nøisomt Liv, uden at slutte sig til nogen udenfor sin Familie eller længes efter selskabelig Underholdning; han har saaledes vist ikke tilbragt nogen Aften udenfor sit Hjem, uden han havde en Forretning, der kaldte ham, og han vendte da altid tilbage, saasnart han kunde. Han var af et noget heftigt, muntert Sind, original i Udtryk, dygtig i sine Planer, ubekjendt med Livet, og dog paa sin Viis en Menneskekjender. Han var en Ven af det Ringe og Undertrykte og skrev dristigt for Bønderne imod deres Herremænd. — Min Fader fik tidligt et lille Anfald af en Hjernecrystelse, som berøvede ham for en Del hans Hukommelse, og, da de senere Aar bragte ham saa mange Pengeforlegenheder og andre Sorger, gjentog disse apoplektiske Anfald sig igjen i høiere Grad; dog levede han, til han var 69 Aar; i hans sidste Leveaar var han som et elskeligt Barn, altid fornøiet og yderst tarvelig i sine Nydelser. En Forkjøelse endte hans Dage paa Fiurendal d. 14. Januar 1837 — efter 9 Dages Sygeleie. — Min Moder, Else Melsen, var Datter af en Gaardmand Jens Melsen i Nørre Bindselev, vesten for Hjørring. Erindringerne fra hendes Ungdom vidne om Familiens Kamp mod den største Armod, i Forening med Gudsfrygt, stor Flid og Tarvelighed. Hun havde 7 Søskende, hvoraf een Broder rømte bort for at undgaa Militairtjenesten, og Ingen hørte nogensinde fra ham. 2 Brødre gik ud af Bondestanden, og den ene døde ugift som Forvalter paa Nørre Elkjær; han var bekjendt for sin lidenskabelige Lyst til at samle paa Holbergstykker, hvoraf han havde en betydelig Mængde; den anden, Lars Melsen,¹⁾ blev Amtsstue-Fuldmægtig i Aalborg og var en

¹⁾ Han var først Skriverdreng paa en Herregaard, siden Forvalter hos Godsejer Qvistgaard, bosatte sig endelig i 1788 som Købmand og Gæstgiver

særdeles velbegavet, videnskabelig Mand, som i sin Tid stod i Brevvexling med Nyerup, Molbech, Rafn og andre udmærkede Mænd, der satte Priis paa ham og tidt modtog Bidrag til deres Samlinger fra ham. Min Moder, der i sit 8nde Aar kom ud at tjene for at vogte Faar, havde intet lært, uden at læse; men hun var begavet med en lys Forstand, megen Følelse, derhos Sindighed og Kraft i Villien, dog ikke understøttet af nogen af de Fordele, Dannelsen giver. Hun tjente sig op til Husholderske og blev i sit 36te Aar gift med min Fader. Han købte en Bondegaard i Mølholt i Nærheden af Hals, hvor min Broder blev født d. 25de Sept. 1801. Mine Forældres Ægteskab var i de første Aar barnløst, og, da min Moder var saa aldrende, frygtede hun for, at hun ingen Børn skulde faa, hvilket var hendes høieste Ønske, og hun bad da Gud tidligt og sildigt om at skjænke hende et Barn; senere har hun tilføiet, naar hun fortalte det: „Men jeg glemte at bede om, at det maatte blive *hans Barn*“; thi hun havde jo adskillige Sorger i Aarenes Løb af min Broder. — Mine Forældres Glæde over den store, smukke Drengs Fødsel var uendelig. Fader satte Kryds i Almanakken til den heldige Dag og bestemte, at han skulde bære Dagens Navn, Cleophas, og min Moder anvendte al sin Eftertanke paa at vogte sin Skat og give ham en omhyggelig Pleie. Man raadede hende til at hærde Barnet tidlig, ved at vadske det i koldt Vand, og det gjorde hun, skjøndt det skar hende dybt i Hjertet, naar han græd saa bitterligt; men Drengen trivedes godt og kunde gaa og tale lidt, da han var $\frac{3}{4}$ Aar. Min Fader, der ikke fandt sig fornøiet med Mølholt, solgte den og var Forvalter paa Bratskov, dengang min Moder fødte mig, 2 Aar efter Cleophas's Fødsel. Han købte en anden Gaard, Bollehede, i Vendsyssel, eller rettere: fik med den ham egne Resoluthed en Ven til at købe den, og rejste derpaa derved med Moder og os to Børn, men fandt sig saa misfornøiet med Kjøbet, at han lod spænde for med det samme og forlod Gaarden med sin Familie igjen og

---

i Gammel Skagen og blev i 1794 Fuldmægtig paa Amtsstuen i Aalborg. Han leverede Bidrag til Dansk Ordbog og til Molbechs Dialekt-Lexikon, ligeledes til Nyerups og Rasmussens Udvalg af danske Folkeviser, o. s. v.

maatte føre en Proces for at blive den qvit. I den Mellemtid, der hengik, inden han fik dette overvundet og fik en Plads i Aalborg paa Borgmesterens¹⁾ Contoir, var min Moder og vi to Børn hos min Faders Broder, Gaardmand Jens Svenningsen i Rakkeby. Han havde en Søn paa 3 Aar, og Cleophas var paa tredie, hvorfor disse to Børn vilde have været passende Legekammerater for hinanden, dersom de ikke uafsladeligt havde ligget i Slagsmaal med hinanden, saa at Forældrene paa begge Sider frygtede, de skulde slaa hinanden ihjel. Peder var lidt ældre, men Cleophas stærkere, og i en Sandgrav tumlede de med hinanden, indtil de kom blodige og forrevne ind, og min Moder var meget kjed af Opholdet der, tildels for denne Ufreds Skyld, der udartede til et formeligt Had. Endelig flyttede vi i Foraaret 1804 til Aalborg og boede først paa Frisenborg, en Plads nede ved Fjorden, fordi min Fader havde paataget sig Brændeudsalget for Brigadierinde Halling. Denne originale Dame kom tidt til mine Forældre, og hun fandt stort Behag i Cleophas, der var saa livlig og naturlig, som dristig, og i en Alder, hvor alt dette klæder godt. Han modtog saadanne Damer med det Udraab: „Hvad, kommer Kjællingerne nu igjen!“, men saae saa skjælmisk ud, at Ingen blev vred paa ham. Hans Tumbleplads var nu nede ved Fjorden, ved Brændet og ved Svømmebroen, hvor Recruterne lærte at svømme²⁾, og han udvikledes til en mageløs stærk Dreng, der skyede ingen Fare, men gav ogsaa Moder nok at bestille med at passe paa ham. Da han var paa 3die Aar, kom der en Dag en Mand, der vilde tale med min Fader; Moder sagde ham, at han var paa Borgmesterens Contoir, og forklarede ham, hvor det var beliggende, oppe ved Vesterport. Manden gik, og Moder lukkede Døren. Cleophas havde hørt dette og fik Lyst til at komme op til Fader, vidste, han ikke maatte, men tænkte: „Naar jeg gaaer efter den Mand, kommer jeg dertil.“ Han gik nu ud paa Pladsen, der var lukket til Gaden med en stor dobbelt Port.

¹⁾ David Hornsyld.

²⁾ Sagnet gaaer, at han oftere svømmede fra Aalborg til Nørre Sundby og tilbage igen. Senere underviste han Borgerdydskolens Elever i Svømning. Se Helms' „Borgerdydskolen o. s. v.“, S. 63.

Men under denne Port havde der ved Kjørsel med Brændet dannet sig 2 dybe Hulinger, der stode fulde af Vand. Her krøb han paa Maven ud, som han havde seet Hundene gjøre, og gav sig ganske stille til at gaae i Hælene paa Manden gennem hele den lange By, op til Contoiret, hvor han da til Faders store Forundring traad ind, tilligemed Manden, dryppende af Vand og Mudder. — At kjende Bogstaver lærte han for Fornøielse, og, da han var 3½ Aar, kunde han læse godt og tydeligt, alt uden mindste Tvang; tvertimod fortalte Moder, at han saa tidt gik efter hende med sin Bog og bad hende om at læse, naar hun ingen Tid havde. Mine Forældre omgikkes os Børn fornøftigt, forklarede os alting, hvad vi spurgte om, viste os tidlig Brugen af alting, saa vi prøvede paa at skrive, tegne, male, aftegne Landkort etc., saasnart vi kunde magte det. De behandlede os som Voxne, og det heed altid: „Har du ikke bedre Forstand!“, saa at vi skammede os som ganske smaa, naar vi havde skrevet et Ord feil, og kom meget tidlig til at tænke over Ords Oprindelse, Slægtskab og over Dialecterne, som drøftedes saa ofte i vor Nærværelse, naar Morbroder Melsen kom til mine Forældre Søndag Aften. — Da Cleophas var 7 Aar, kom han i Skole; mine Forældre vare nu flyttede midt ind i Byen i en stor Gaard, der var indrettet til Tugthuus, hvorved min Fader skulde have været Inspecteur, men som aldrig kom i Brug, da Gaarden i Krigsaarene blev belagt med Krigsfanger, og Planen til Tugthuset senere blev opgivet. Tæt ved denne Bopæl, „Forbedringsgaarden“ kaldet, laa Grotums Skole, hvor min Broder blev indmeldt; men han gik der kun fire Dage; thi han kom i et Slagsmaal til at rive Klæderne itu paa en anden Dreng, og Læreren sendte Cleophas hjem til min Moder med de sønderrevne Klæder, at hun skulde sye dem sammen som en Straf for hendes Søns Voldsomhed; men saa kom han der ikke mere, hvorimod min Fader satte ham i Skole til en tydsk Skolelærer Lundt, der var bekjendt som en dygtig Regnemester, og der gik det godt med Cleophas. Lundt bemærkede snart hans udmærkede Anlæg til Regning, gjorde mange Experimenter med ham og opmuntrede min Fader til at lade ham studere. Hos

Lundt blev allerede Grunden lagt til hans Udflugter paa egen Haand, da Lundt gav ham fri, naar han havde udfundet en eller anden Maade at regne et Stykke paa — og, da mine Forældre ikke vidste det, saa havde han halve Dage til sin egen Raadighed, som han brugte til at prøve paa alt, hvad en saadan Dreng kan hitte paa, svømme, seile, glide paa Jis etc. Men han kom altid godt derfra og tiltog i Legemskræfter og aandelig Dygtighed, saa at mine Forældre, især Moder, lovede, sig megen Glæde af ham. 10 Aar gammel kom han i latinsk Skole, ganske et Naturmenneske; han sagde „A“ til sig selv, ligesom mine Forældre, og havde vist ikke aflagt dette, dersom ikke Rectoren¹⁾ havde befalet ham det; thi han foragtede al Fiinhed og fandt det jyske Sprog ligesaa berettiget som det øvrige danske. Det første Aar var han meget flittig, gjorde stor Fremgang og gav aldrig Anledning til Klager. Han holdt sig da endnu hjemme, skjøndt vort Huus var ham meget for stille; Moder var sygelig, Fader passede sine Forretninger, og jeg var under hans Alder, skjøndt han dog endnu morede sig baade med at drille mig og lege med mig. En af os selv opfunden Leg morede os længe. Den bestod i en Slags Krigsførelse — thi dengang var al Tale, vi hørte, om Krig, baade inden- og udenlands, og vi lyttede tidlig til saadanne Samtaler. Vi havde efterhaanden faaet fat paa 3—4 Spil Kort. Disse forestillede vore Tropper, og selv vare vi to krigsførende Konger. Vi toge nu et Kort for os og holdt et Slag for hver By; naar f. Ex. Kongen af Frankrig vilde indtage Spanien, saa begyndtes med den første By paa Spaniens Grændse, og Slaget holdtes saaledes, at alle Kortene bleve kastede op til Loftet og spredtes altsaa om paa Gulvet i den vildeste Uorden. De røde vare franske, og de sorte spanske Tropper. Alle de Kort, der vendte opad, vare levende og de andre døde. Tabet taltes nu paa begge Sider, og den, der havde Majoriteten af Levende, havde vundet Slaget og rykkede nu videre frem, hvilket blev betegnet paa Kortet. Denne Leeg gik for sig i min Broders Kammer, som var en temmelig stor

¹⁾ Emanuel Tauber.

Stue; men, naar det nu traf sig, at vi bleve kaldte ned, naar Resultatet af Slaget endnu ikke var afgjort, lod vi den Mængde af Kort ligge, for siden at tælle de Levende og Døde. Det skjændte Forældrene over, naar de saae det; thi det lignede jo en magesløs Uorden, og de vare begge meget ordentlige Folk. Vi lovede da, at vi skulde altid gjemme Kortene, naar vi gik bort; men en Dag, da de Franskes Lykke var stor, saa at et stort Hjørne af Spanien var erobret, og vi med Spilleres hele Iver forfulgte Lykken, kom der Nogen; vi gik ned — glemte Kortene — og Fader tog dem saa og brændte dem. Min Broder syntes, det var Uret, men sagde det ikke til andre end til mig. Han havde tidlig megen Følelse for Ret og Uret og stor Medlidenhed for Dyr og undertrykte Mennesker. Engang, medens vi endnu vare saa smaa, at en Pige fulgte med os paa en Spadseretur uden for Byen, saae vi ved en Smedie en Hest blive skoet. Den var meget urolig og steilede af Angest eller Gjenstridighed. Smeden blev tilsidst vred paa den og slog den med Hammeren ubarmhjertigt i Siden. Min Broder trak mig afsted og hviskede, blussende af Harme: „Imorgen gaaer jeg herop og skyder ham med Faders Pistol!“ — Mine Forældre havde en Hund, Tyrk, der var voxet op med os Børn, og som vi alle holdt meget af; *den* forestillede tidt den tyrkiske Kejser, naar vi vare andre Potentater, og var os saa tro og hengiven, at vi kunde gjøre ved den, hvad vi vilde, og Fader havde lovet os, at den skulde døe af Ælde. Men alligevel fandt han sig foranlediget til at lade den skyde, da den blev gammel og noget besværlig, hvorfor han en Aften leverede den i en Snor til en Skytte, som trak af med den, uden at vi vidste et Ord derom, inden vi saae det. Vor Forfærdelse var grændseløs, og min Moder udbrød i lydelig Graad, medens Cleophas udbrød til mig: „Fader er . . . en Kjeltring! Har han ikke lovet os, at Tyrk maatte leve, saalænge den kunde!“ Det var den første store Sorg, der ramte os; thi vort Familieliv var ellers meget lykkeligt. Dog viste det sig nu mere og mere, som Cleophas voxede til, at han ikke kunde nøies med de huuslige Glæder, der bødes paa hjemme. Han fandt ingen Lyst til Stilhed, var ikke næve-

nyttig, som Fader, saa han kunde ikke more sig med at klistre, læse eller deslige. Hans stærke Legeme fordrede Bevægelse efter den stille Skoletid, og han kom nu i Bekjendtskab med andre af Latinskolens Disciple og fandt snart i een af deres Familier mere tiltalende Omgang. Det var Gartner Beck i Aalborg, hvis Søn Henrik, (nu Kammerraad og forhen Inspecteur ved Chr. d. Ss naturhist: Samling)¹⁾ var jevnaldrende med min Broder, men ellers ikke ham liig. Hos Beck samledes endeel Jægere og Naturkyndige, og *der* blev fortalt om og gjort Excursioner; min Broder fik nu Smag paa at samle Insecter, lære Planter at kjende, gaae paa Jagt, fiske o. s. v. — Han blev nu mindre flittig i Skolen, fik jevnlig Anmærkning for sin Opførsel i Characterbogen og begyndte at emancipere sig lidt fra Forældrenes Magt, rigtignok ikke ved Trods, men ved at bilde dem noget ind og saa gjøre noget ganske andet. Han stod op ved Daggry om Sommeren og sværmede om flere Timer, før han kom i Skolen. Søndagen tilbragte han gjerne med lange Fodvandring, enten med nogle af de andre Disciple, der holdt af Insectsamlen, eller med en eller anden gammel Jæger eller Fisker. Moder døde meget med at faae ham til at see blot nogenlunde ordentlig ud i Klæder; thi han vilde ikke have sine pæne Klæder paa, men udtænkte allehaande Paafund for at komme ud i de gamle. — Moder i Klæder og al Pynt i Værelser etc. foragtede han og bandte paa — til mig — at saaledes som hans Klæder nu var, vilde han bære dem til sin Dødsdag — „thi hvad skulde der være iveien for at gaa med den Kjole imorgen, som jeg gaaer med idag,“ sagde han, „og, naar Skræderen syer en ny accurat som den gamle, saa bliver der jo ingen Forskjel.“ Især min Moder var ikke fornøiet med den Retning, hans Udvikling tog; thi hun havde tænkt sig ham som Præst engang i Kirken, men syntes nu, at han omgikkes vilde Mennesker og tog Vare paa ganske andre Ting, end hun havde tænkt sig passende for en Studerende. Ogsaa Fader var streng imod ham, naar Rectoren havde klaget over hans Ustyrlighed, og truede Cl. med at tage ham ud af

¹⁾ Se Biografisk Lexikon II, S. 14–15.

Latinskolen og sætte ham i Skomagerlære til en vis Skomager William Breum, der var bekjendt for at banke sin Læredreng. Min Broder skrev i den Anledning følgende Vers paa Bindet af en Bog, som jeg senere fandt:

„Med Læst og Maal man mig nu truer,
 dog jeg for saadant stort ikke gruer;
 thi vil mig ikke Skjæbnen føje,
 da maa jeg ogsaa det fordøie.“

Han lovede altid bedre Opførsel, men fjernede sig kun meer fra Hjemmet og blev ved som før. — Da mine Forældre ikke havde følt andet end Dannelsens Savn, saa var det deres høieste Ønske, at deres Børn skulde lære noget, og min Moder tillige, at de skulde blive til noget; men de kjendte slet ikke de Farer, som Dannelsen, eller dens feilagtige Brug, fører med sig. De tænkte ikke paa, at Børn ikke burde læse eller høre alting, eller at Legemet har sine Fordringer, ligesaa uafviselige som Sjælens. Vi Børn læste begge for Fornøielse, allerede fra 6—7 Aars Alderen, alt, hvad vi vilde og kunde faae fat paa; vi vare opmærksomme Tilhørere af Samtalerne imellem min Morbroder Melsen og mine Forældre, der drøftede alle Tidens store Spørgsmaal. Men, da Melsen var en fuldkommen Fritænkter, dannet i Voltaires Skole og istand til at spotte paa den vittigste Maade med Religionen og Troen, saa lagde han Grunden til mange af min Broders Meninger derom, hvilket denne siden har fortalt mig. Mine Forældre sagde vel Melsen imod, men, da han var dem overlegen i Forstand, og deres Varme for Sagen ei heller dengang var stor, saa saae det altid ud, som om han vandt eller dog fik Latteren paa sin Side. Min Moder beklagede sig vel over sin Broders Vantro; men det faldt hende ikke ind, at den kunde være os Børn farlig, inden hun længere hen erfarede, at min Broder var aldeles utilbøielig til at være Præst; men til hende udtalte han sig med Forbehold, hvorimod jeg undertiden fik hans Mening at høre, der da bestod i Foragt for alt kirkeligt og Spot over alt aandeligt. Hertil kom en total Mangel paa Skjønhedssands, saa at han af Princip foretrak, hvad der var grimt og sært, for det, som andre fandt smukt. Min Moder

vilde engang have ham til at lære at dandse, da endeel af hans Skolekammerater lærte det; men han afviste Tilbudet med Latter og sagde, han kunde ikke vide, hvad de gamle Cimbrer og Teutoner vilde sige, om de kunde see op af deres Grave og finde deres Efterkommere saa vanslægtede, at de kunde more sig ved at løbe og trippe om paa Gulvet. — Det var Skik ved Aalborg Latinskole, at Eleverne gik i Kirke — hveranden Søndag, troer jeg — med Lærerne; men der kunde faaes Fritagelse for denne Forpligtelse, naar Faderen udbad sig den og lovede selv at sørge for Sønnens Kirkegang. Dette overtaledede nu Cleophas min Fader til at gjøre, da vi boede i et andet Sogn, og Cl. saa hellere vilde gaa i vor egen Kirke. Men Aarsagen var naturligviis, at han slet ikke vilde gaa, hvilket snart viste sig, og gik han saa endelig nødtvungen engang, saa havde han en Bog i sin Lomme, som han listede sig til at sidde og læse i, da mine Forældre havde et saakaldet Chor i Kirken — for Moders Sygeligheds Skyld. Min Broder voxede stærkt og var meget før og stærkt bygget, da han nærmede sig Confirmationsalderen. Der var da Spørgsmaal om, enten han skulde confirmeres, før han havde fyldt det 14de Aar, eller bie et halvt Aar; men da udbrød han: „Nej, dersom jeg ikke nu maa blive confirme et, saa vil jeg sgu aldrig confirmeres, for saa seer jeg jo ud som en omvendt Jøde. saa gammel og stor.“ — Dersom mine Forældre, uden deres Vidende, begik Feil ved min Broders Opdragelse, saa laae der vist ogsaa i Skolen Noget, som var mindre heldigt for hans Udvikling. Der var ingen af Lærerne, der forstod ham eller kunde magte ham, saa at det Gode kunde faaet Lov til at udvikle sig frit og han selv havde faaet Lyst til at bekjæmpe det Onde. Rectoren, en klog og vittig Mand, gav ham Skoser og skrev strengt om ham til min Fader, men kunde ikke vinde hans Kjærlighed. Enkelte af de andre Lærere vare for gamle og sløve, til at de kunde undgaae de livlige Disciples Drillerier; andre vare haarde imod ham og æggede ham til Trods; en enkelt slog sig sammen med ham, var Duus med ham uden for Skoletiden og brugte hans stærke Arm i Skolen til at skaffe sig den Respect, han ikke ellers kunde haandhæve. Af sine Med-

disciple var han enten godt liidt eller frygtet — dog gjælder alt dette kun de senere Aar af hans Skoleliv, og han var altid med, hvor der var Uro og Fare og Morskab. Han spillede Comoedie med, da Disciplene af Rectoren havde faaet Lov til at oprette et lille Theater i Hospitalsbygningen, og jeg har seet ham give Peter Gutschaafs Rolle i Hjerneorganerne¹⁾ til sit Publicums Tilfredshed. Han var ogsaa med i Directionen for Comoedien, og jeg har fundet et Brudstykke af et Brev, han skrev til en anden Discipel i den Anledning, som er ret characteristisk for hans Alder. Ved Skolen var det Skik, at Disciplene i den øverste Klasse critiserede hinandens Stile, og min Broder udmærkede sig ved den lunefulde Maade, hvorpaa han udpegede Feilene, saa at man i Almindelighed ikke holdt af at falde i hans Klør. Jeg saae da, at han jevnlige havde sin egen Stiil at criticere, efter Overenskomst med den, der skulde have udført dette Arbeide, og det var uhyre comisk at høre ham oplæse med paatagen Salvelse, hvad han havde skrevet om sit eget Arbeide, først nogle ubetydelige Rettelser, men derpaa en Indrømmelse af Autors udmærkede Behandling af sit Emne etc. Det er naturligt, at han var med i alle de smaa Spilopper, Disciple hitte paa, naar Læreren gjør Timen for lang, med til at revse en eller anden opsætsig Kammerat, der havde forbrudt sig imod Skoletonen, eller med til at jage ham en Skræk i Livet, ved f. Ex. at holde ham ud af Vinduet i stiv Arm m. m. m. — Hans Feil bleve efterhaanden mindre, idet han kom efter, at han havde saa god Hukommelse. at han, ved eengang at læse sin Lectie igjennem, kunde gjengive den, næsten ordret. (Han kunde lade sig forelæse af en Bog, ned ad Siden, 40—50 Ord, uden Sammenhæng, og gjentage dem, uden at glemme noget). Latinsk Stiil udmærkede han sig tidlig i, saavelsom i Mathematik, og han var ikke tilbage i Noget. Den Præmie, der er tillagt den Discipel ved Aalborg Skole, der skriver de bedste latinske Stile, blev vunden flere Gange af ham, og, da min Fader vilde gjøre ham en Fornøielse, overlod han ham disse Penge, han saa

¹⁾ Af Kotzebue.

hæderlig havde vundet, til egen Raadighed, naturligviis med mange Formaninger om at anvende dem vel, i hvilken Hensigt Fader linerede ham en lille Bog med Indtægts- og Udgifts-Rubriker, og Cleophas lovede at indføre deri alt, hvad han brugte Pengene til. Men Bogen blev blank, og Pengene borte, og mine Forældre fortrød tidt siden, at de saa tidlig havde givet ham Penge mellem Hænder. Nu søgte han nemlig ogsaa sin Fornøielse i Værtshuse, med Billard og Keglespil, og, skjøndt jeg aldrig hørte, at han foretog noget egentlig dadelværdigt, saa ængstede hans Opførsel os dog tidt, da vi frygtede for, at han skulde forfalde paa en eller anden Maade. Han brugte nu mange Penge, da han undertiden kom i Gjæld, og han døde tidt for at dække den. Saaledes gik Tiden; han blev 17 Aar og skulde have været dimitteret; men Rectoren talte med Fader om ham, og, da de begge frygtede for værre Udskeielser, naar han kom til Kjøbenhavn, saa besluttedes det, at han skulde bie endnu et Aar, „skjøndt det ikke er saa rart at trættes med ham“ yttrede Rectoren. Dette Aar bragte ham naturlig megen Frihed og Lediggang, og forresten gik alt som forhen; han blev nu i sit 18de Aar ganske fuldvoxen, høi og svær, og, da han rejste til Kjøbenhavn og fik af Fader, der udstedte Rejsepas, Lov til selv at udfylde Blanquetten, saae jeg, at han skrev sig for 20 Aar, hvilket han ogsaa godt saae ud til¹⁾. I Kjøbenhavn blev han indlogeret i Kost hos en Jomfru, der holdt Bespiisning, hvilket Fader gjorde for ikke at give ham alt for mange Penge i Hænde. Om hans Liv i Kjøbenhavn vil jeg ikke skrive, da jeg ikke kjender stort dertil uden af enkelte Anecdoter, der vidne om ungdommelig Munterhed og stor Legemsstyrke, og hvoraf en og anden endog blev optagen i en af Provindsaviserne, dog uden Navns Nævnelser; kun under det ubestemte „en velklædt Jyde“ gjenkjendte vi Cleophas's Bedrifter, der vedblev at indjage min

¹⁾ I sine biografiske Notiser om Disciple fra Aalborg Skole siger Tauber, at Svenningsen bestod Examen artium som den filologisk-filosofiske Prøve hæderligt. Til Artium fik han 5 Præceteris'er, nemlig for Latin, Græsk, Hebraisk, Geometri og Aritmetik. Ved Anden Examen fik han i Fysik og Math. superior Præceteris og i Math. inferior Laudabilis præceteris et quidem plane egregie.

Moder Skræk, ikke saameget for hvad han var, som for, hvad hun frygtede, han skulde blive. Imellem første og anden Ex. havde han Condition paa Herregaarden Kokkedal i Jylland¹⁾, hvor han var Lærer for Børnene i et Par Aar. Med Hensyn til sine Studier var min Broder ubestemt i nogen Tid, da han ingen Lyst havde til Jura og heller ikke syntes om Medicin. Han talte i nogen Tid om at læse til Store Philologicum, men fandt sig vistnok fornøiet i den Virksomhed, han kom i som Lærer ved Borgerdydskolen paa Christianshavn og lod det altsaa beroe ved de 2 Examinere. Han besøgte os endnu af og til i Aalborg og eengang paa Fiurendal 1833, Aaret før min Moder døde. Paa Holsteinsminde har han besøgt os et Par Gange i Sommerferien, senest 1851, da han tilbragte 12 Dage hos os og var uforandret i eet og alt²⁾. Jeg saae, naar han kom her, at han, skjøndt han nu begyndte at blive gammel, var ganske den samme fornøiede, barnlige Sjæl, som han var som Barn, ligegyldig i den høieste Grad for sine Klæder og for al Eiendom og uden Bekymring for Fremtiden. Da jeg engang i en Samtale i et Par Minutter — thi længer varede den sjældent³⁾ — tydede hen paa, at han slet ikke sparede noget op, af hvad han tjente, sagde han: „Du mener, jeg skulde tænke paa at have noget, naar jeg bliver gammel — men det gjør jeg sgu ikke, for det veed jeg, at jeg kommer ikke til at ligge saa længe syg, det sørger Gud nok for.“ — Og det skete ham jo, som han troede, den gode, ærlige Sjæl.⁴⁾ Ja, god og ærlig var han, vel ikke ganske paa den samme Viis som andre Mennesker, men saaledes som han forstod det — trofast i Gjerning, men ikke nøieregnende med Ord.

¹⁾ Ved Limfjorden. Ejeren var Major Fischer-Benzon.

²⁾ Se Joh. Helms': Borgerdydskolen, S. 58.

³⁾ Det er altsaa ikke rigtigt, naar der i ovennævnte Skrift siges, at han der „fordybde sig i lange Samtaler med sin Søster“.

⁴⁾ Ligesom sin Fader og Søster blev han — Natten mellem d. 19. og 20. Jan. 1853 — ramt af et apoplektisk Slag; man fandt ham paa en Stentrappe ved Nybørs, og derfra blev han kørt til Almindeligt Hospital; men, inden han kom dertil, var han død.